

Blaž Weiss,
Andraž Teršek

Etika in šport: Norvežan se bo držal dogovora, Slovenec bo razmišljal o prelisičenju

Pravo in etika sta pomembna elementa in vidika vsakega vrhunskega športa, tudi tenisa. Športniki in športni delavci pa se kljub temu zdijo še premalo pozorni na pomen prava za šport. To je mogoče razbrati tako iz učnih načrtov študijskih programov in smeri na Fakulteti za šport, kot tudi iz športnih publikacij in javnih aktivnosti v zvezi s športom, v katere so vključeni tekmovalci, trenerji in starši tekmovalcev. Večja seznanitev s pravom športa se zato zdi koristna, v določenem oziru pa skoraj nujna.

Nekaj več pozornosti se v tekmovalnem športu, pri vzgoji in treniranju športnikov in v procesih izobraževanja namenja etiki. V marsikaterem pogledu je zato meja med pravom in etiko zabrisana. Nekatera vprašanja in problemi, ki so klasično pravni, se celo obravnavajo (le) kot etična vprašanja. Odgovori nanje zato včasih niso dovolj pretehtani, predvsem pa za tiste, ki jih najbolj zadevajo (tekmovalci, trenerji, starši), ne dovolj jasni. Zato je tudi prihodnje situacije, možne konflikte in težave znatno težje predvideti ali se nanje ustrezno pripraviti. To vrzel bi lahko vsaj deloma odpravili tudi v okviru TZS in Trenerske organizacije z organizacijo izobraževal-

nih dogodkov, posebej namenjenih prav vprašanjem etike in prava, tudi v smiselni povezavi s politiko in psihologijo.

Posebno pozornost bi bilo dobro posvetiti etiki ravnanj, dogajanja in situacij, ki se pojavljajo na teniških tekmovanjih, pri delu teniških trenerjev in ob robu teniškega sveta. Vključno s problemom odnosa med trenerji in starši tako pri treningih kot na tekmovanjih. Tudi trenerji bi se s tem problemom morali soočiti, in sicer organizirano.

Intervju s prof. dr. Alešem Filipčičem naj bo bran predvsem kot izhodišče

za novo razpravo o pravu in etiki v športu, posebej v tenisu. Takšna razprava se zdi nujno potrebna. Pri njej pa ne gre slediti cilju njenega dokončanja, v smislu popolnih in nespremenljivih odgovorov. Razume naj se kot pot, ki je trajna, ki jo poganja smoter posameznikovega nenehnega spoznavanja samega sebe v vseh pogledih. Končno pa kot način, kako se ves čas truditi biti čim boljši človek in zrela osebnost. To se zdi ne le pomembnejše kot biti dober igralec ali trener, ampak sploh najbolj pomembna naloga v življenju vsakega posameznika.

Dr. Filipčič, kako pomembna se vam zdita vzgoja in učenje mladih teniških igralcev in igralcev o tistem, kar sodi pod športno, posebej pa teniško etiko?

Po mojem bi to moralo biti osrednje področje razvoja. Še posebej glede na trenutno odsotnost temeljnih vrednot v družbi. Po mojem so najpomembnejše športne in teniške vrednote predvsem naslednje: poštenost, spoštovanje tekmeca, pravil, (trdo) delo, odrekanje, iskanje meja svojih zmogljivosti, odločnost, odkritosrčnost, samokritičnost in hrabrost ali pogum.

Problem razvoja/doseganja teh vrednot je največkrat v trenerjih, starših, drugih igralcih. Obstaja velik razkorak med tistim, kar trenerji zahtevajo od igralcev, in tistim, kar dejansko počnejo sami. Kdor zamuja, nima pravice druge opozarjati na to. To je samo banalen primer, kako bi bilo šele pri trenerju in samokritičnosti ali staršu in odkritosrčnosti ...

Kako sami, kot nekdanji igralec in trener, celo selektor državne teniške reprezentance, razumete koncept "športna in teniška etika"?

Koncept je po mojem širši in vsekakor družben, ki pa potem pronica v šport in tenis. Kot primer dajem odgovor Filipa Gartnerja, kakšna je razlika med norveškim in slovenskim mladim smučarjem: odgovor je v spoštovanju dogovora. Če demonstrira ogrevanje, ki traja 30 minut obema skupinama, se bodo slovenski po 1 tednu ogrevali samo še 20 minut, po 1 mesecu samo še 10 minut. Potem poda primer poslovnicev: Norvežana si dasta roke in se držita dogovora, slovenska gresta vsak svojo pot in razmišljata, kako bo druga drugega preličila, naplahtala. Kako naj kot trener sina tega istega poslovnice pripravi do tega, da bo spoštoval pravila? Samo tako, da ga opozorim, potem pa izločim, ker slabo vpliva na druge igralce.

Se vam je v spomin vtisnil kateri dogodek s teniških tekmovalcev ali podobnih dogodkov, v katerem ste prepoznali pomembno etično vprašanje in morebiti tudi etično nesprejemljivo ravnanje, vredno posebne pozornosti, razprave in dogovora o primernem ravnanju za v bodoče?

Sem. Prvi primer je, ko so starši, ki bili hkrati funkcionarji, zahtevali, da v reprezentacno vključim poškodovanega igralca. Ker tega nisem storil, so vršili pritisk. In ker v odgovornih v TZS nisem dobil podpore, sem odstopil.

Drugi je primer strokovnega sveta TZS, ko se je izbralo kapetane. Potem jih je Upravni odbor TZS hotel izbrati na novo, po svoje. Podprl me je samo bivši direktor Revoza, Francoz Bernard Coursat. Oba sva potem odstopila.

Se morda spomnite dogodka na teniškem igrišču, ko je prišlo med igro do konfliktno situacije in spora o tem, kakšna so pravila teniške igre v tedanjem konkretnem primeru?

Takšnih primerov je bilo precej v preteklosti, sedaj pa jih je manj. Sam nisem imel ravno veliko konfliktov. Poznam pa primere, ko sta se sprla ali celo kar stepla trenerja ali trener in starš.

Menite, da so v smislu športne etike večji problem otroci kot igralke in igralci ali starši?

Največji problem so starši. Predvsem zato, ker ne poznajo pravil, napisanih in nenapisanih. Med trenerji, predvsem v višjih starostnih kategorijah, pa ni videti nekih težav.

Lahko opišete kakšno konfliktno situacijo s starši ali primer njihovega neetičnega ravnanja? In kako sami rešujete takšne primere, ko pride do njih?

Najbolj pogosto se dogaja, da starši zaradi slabših rezultatov iščejo razloge v trenerjih. Tukaj prihaja do pogostih konfliktov. Gre za nerealna pričakovanja. Problem trenerjev pa je, da nimajo pravih argumentov, podatkov in strategij, kako odreagirati v teh situacijah.

Kako pomembno se vam zdi temeljno pravno znanje za igranje tekmovalnega tenisa in za trenersko delo? Npr. o pravicah športnikov, odgovornosti za poškodbe, pogodbah, medijskih pravicah, oglaševanju, sponzorstvih ipd.?

Pomembno, vendar pri nas popolnoma zapostavljeno. Podobno kot problem pogodb med igralci, trenerji in TZS.

Ima TZS za pravno delo posebej zaposleno osebo?

Ne, takšne osebe tam ni zaposlene. Pa to ne bi bilo slabo.

Menite, da je mogoče kadarkoli zatrditi, da je lahko v dani situaciji na nekem pomembnem tekmovalstvu v odločilnem trenutku priti do zelenega rezultata po bližnjici tudi tako, da se malo pogoljufa? Morda "ukrade" ena žoga? Ali da se to stori

kot protiukrep, dejansko maščevanje enega igralca drugemu, kadar je prvi prepričan, da mu je pred tem njegov nasprotnik sam ukradel žogo?

To je dokazano tek na kratke proge. Tisti mladi igralci, ki to počnejo, ne uspejo. Zgodi se jim izločitev, problem s sodniki, pojavi se jim občutek krivde ipd. Na dolgi rok se to vrne kot bumerang, negativno.

Najboljši primer za etične vrednote, za vzgojo v njihovem duhu so po mojem prepričanju vrhunski teniški igralci, njihova profesionalna in osebnostna preobrazba, osebnostna rast, razvoj v veliko športno osebnost. Tem zgleodom velja tudi pri vzgoji in izobraževanju mladih igralcev in igralcev bolj slediti, tudi osredotočeno in načrtno.

Post scriptum:

Zanimivo je bilo proučiti (preko biografij, avtobiografij, spletno dostopnih člankov in video posnetkov) etično samorazumevanje po najinem osebnem okusu največjih teniških asov: Agassija, Federerja, Nadala in Đokovića. Njihov odnos do samega sebe, do družine, tenisa, športa v širšem smislu, do profesionalizma, do etike, torej njihova celostna življenjska in športna filozofija in psihologija se zdijo nepogrešljiv izvor informacij, dognanj in znanja za mlade, ki želijo vstopiti v svet tekmovalnega tenisa na najvišji ravni. Predvsem z vidika vrednot, kot so samospoštovanje (brez prevzetnosti in nadutosti), spoštovanje drugih, poštenje, pravičnost, dostojnost, izobraženost in razgledanost, svetovljanstvo potom znanja tujih jezikov, trdo delo, vztrajanje, brezkompromisnost pri načelih in prepričanjih, krepitev moči mišljenja in uma, zavezanost kategoričnemu imperativu biti predvsem dober človek, ne le dober tenisač, humanizem in solidarnost z drugimi, nejezanje samega sebe in tenisa vseeno preveč resno, odprtost duha in skrb za celostni razvoj lastne osebnosti.

Blaž Weiss, prof. šp. vzgoje
blaz.weiss75@gmail.com